

خلاصه بحث

نوافل یومیّه طبق قول مشهور سی و چهار رکعت هستند، منتهی در نصوص نسبت به برخی از نوافل اختلاف هایی وجود دارد. مثلاً در مورد نماز عصر روایت داریم که نافله اش چهار رکعت است ولی برخی نصوص هشت رکعت دانسته اند، و طبق قول مشهور هم باید هشت رکعت باشد. در مورد نافله مغرب نیز ذکر شده که دو رکعت است و حال آنکه طبق قول مشهور باید چهار رکعت باشد.

وجه جمع بین نصوص این است که مقدار اقل را حمل بر افضلیت کنیم و مقدار اکثر را نیز مستحب بدانیم.

نصوص در مورد نافله عصر

بیان شد که طبق نظر مشهور، نافله عصر هشت رکعت است و قبل از نماز عصر خوانده می شود، منتهی دو دسته از روایات را داریم که با این مطلب مخالف هستند.

دسته اول، کیفیت ادای نوافل عصر را بیان می کنند، و می گویند این هشت رکعت، برای کسی که نماز ظهر و عصر را جدا می خواند و جمع نمی کند به این شکل است که چند رکعت را بعد از نماز ظهر و چند رکعت را موقع خواندن نماز عصر بجا می آورد.

این دسته از روایات مشکلی ندارند، چون تعداد رکعت را همان هشت رکعت بیان کرده اند و تنها در کیفیت ادای نافله، متفاوت هستند. که به نظر ما باید به این روایات اخذ کرد. و نتیجه این می شود که اگر کسی بخواهد بین نماز ظهر و عصر فاصله بیندازد، نافله عصر را با این کیفیتی که در این روایات ذکر شده است بخواند.

دسته دوم، روایاتی هستند که تعداد رکعات نافله عصر را چهار رکعت بیان می کنند، که دو رکعت بعد از نماز ظهر و دو رکعت هم قبل از نماز عصر خوانده شود.

در صحیحیحه ابی بصیر چنین آمده است:

درس خارج فقه آیت الله سیفی مازندرانی، تاریخ: ۱۴۰۳/۷/۲۳

«بَعْدَ الظُّهْرِ رَكْعَتَانِ وَقَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَانِ»^۱

در موثقه زراره نیز چنین آمده است:

«رَكْعَتَانِ بَعْدَ الظُّهْرِ وَ رَكْعَتَانِ قَبْلَ الْعَصْرِ»^۲

روایت یحیی بن حبیب و مرسل جازم صدوق نیز دلالت بر همین مطلب دارد.

اینها روایات مستفیضه ای هستند که نافله عصر را چهار رکعت بیان کرده اند.

وجه جمع بین این روایات و سایر روایاتی که نافله عصر را هشت رکعت دانسته اند همان کلامی است که قبلاً از صاحب حدائق نقل کردیم، به این معنا که این چهار رکعت را حمل بر فرد افضل می کنیم، یعنی اگر کسی نخواهد مقدار اکثر را بخواند لااقل این مقدار را ترک نکند و بجا بیاورد، ولی اگر خواست اکثر را هم انجام بدهد خوب است.

دلیل این حمل ما هم این است که در اینجا دو دسته روایت داریم که در مقام تحدید به عدد هستند، آن روایاتی که اقل را بیان می کنند صریح در این هستند که تعداد رکعات نوافل چهار رکعت است، ولی روایاتی که اکثر را بیان کرده اند ظاهرشان این است که چهار رکعت را نفی می کنند، بنابراین این صریح را بر آن ظاهر مقدم می کنیم و نتیجه این می شود که اقل استحباب، همین مقدار چهار رکعت می شود، و اگر بیشتر هم انجام بدهد مستحب است.

نافله مغرب

نافله مغرب طبق قول مشهور، چهار رکعت است، ولی در موثقه زراره دو رکعت ذکر شده است.

تعبیر روایت این است:

«وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ»^۳

^۱ وسائل الشیعة، الشیخ الحر العاملي، ج ۳، ص ۴۲، أبواب اعداد الفرائض و النوافل، باب ۱۴، ح ۳، ط الإسلامية.

^۲ وسائل الشیعة، الشیخ الحر العاملي، ج ۳، ص ۴۳، أبواب اعداد الفرائض و النوافل، باب ۱۴، ح ۳، ط الإسلامية.

درس خارج فقه آیت الله سیفی مازندرانی، تاریخ: ۱۴۰۳/۷/۲۳

همان توجیهی که در مورد نافله عصر بیان کردیم در اینجا هم می آید، یعنی این را حمل بر افضلیت می کنیم.

نافله عشاء

در مورد نماز وتیره سفارش های زیادی در روایات شده است که این نصوص در باب ۲۹ از ابواب عداد فرائض و نوافل آمده اند، و به صورت مستقل این روایات را مطرح خواهیم کرد.